

ejus, omnes in quibus regnat Deus, sic erunt, inquit, in conspectu meo sicut sol: quia justii fulgebunt in regno Patris mei sicut sol¹. Sed sol spiritaliter; non corporaliter, sicut lucet iste de coelo, quem facit oriri super bonos et malos². » Denique iste sol in conspectu est, non solum hominum, verumetiam pecorum minutissimarumque muscarum. Quod enim quorumlibet vilissimorum animalium non videt solum istum? At vero de ille sole quid ait proprie? « Sicut sol in conspectu meo. » Non in conspectu hominum, non in conspectu carnis, non in conspectu mortalium animalium, sed, « In conspectu meo. Et sicut luna. » sed quæ luna? « Perfecta in æternum. » Etenim etsi perficitur luna ista quam novimus, alio die incipit minui, posteaquam perfecta fuerit. « Sicut luna, inquit, perfecta in » æternum. » Sic perficietur sedes ejus tanquam luna; sed luna in æternum perfecta. Si sol, quare et luna? Per lunam solent significare Scripturæ mortalitatem carnis hujus, propter augmenta et decremента, propter transitoriam speciem. Denique et Jericho Luna interpretatur. Et utique quidam qui descendebat ab Jerusalem in Jericho, incidit in latrones³: descendebat enim ab immortalitate ad mortalitatem. Similis est ergo caro ista lunæ, quæ omni tempore et omni mense patitur augmenta et decremента: sed erit caro ista nostra in resurrectione perfecta: « Et » testis in cœlo fidelis. » Itaque si in solo animo perficeremur, tantummodo soli nos compararet: rursus si in solo corpore perficeremur, tantummodo lunæ nos compararet: sed quia perficiet nos Deus et in animo et in corpore, secundum animum dictum est: « Sicut sol in conspectu meo; quia animum non videt nisi Deus: « Et sicut luna, » jam caro; « Perfecta in æternum, » in resurrectione mortuorum: « Et testis in cœlo fidelis; quia vera dicebantur

¹ Matth. xiii, 43. — ² Id. v, 45. — ³ Luc. x, 30.

omnia de resurrectione mortuorum. Obsecro vos, audite hoc iterum planius, et mementote. Scio enim quosdam intellexisse, alios vero fortassis quid dixerim adhuc inquirere. In nulla re sic contradicitur fidei christianæ, quam in resurrectione carnis. Denique ille qui natus est in signum, cui contradicitur¹, et ipsam carnem suam resuscitavit, ut obviam iret contradictori: et qui posset membra sua sic sanare, ut ea vulnerata fuisse non appareret, cicatrices servavit in corpore, ut vulnus dubitationis sanaret in corde. In nulla ergo re tam vehementer, tam pertinaciter, tam obnixe et contentiose contradicitur fidei christianæ, sicut de carnis resurrectione. Nam de animi immortalitate multi etiam philosophi Gentium multa disputaverunt, et immortalem esse animum humanum pluribus et multiplicibus libris conscriptum memoriæ reliquerunt. Cum ventum fuerit ad resurrectionem carnis, non titubant, sed apertissime contradicunt, et contradictio eorum talis est, ut dicant fieri non posse, ut caro ista terrena possit in cœlum ascendere. Ideo luna ista perfecta in æternum, et adversus omnes contradictores testis in cœlo fidelis.

VI. Hæc de Christo promissa sunt, quam certa, quam firma, quam aperta, quam indubitata. Nam etsi quædam sunt tecta mysteriis: quædam tamen sic manifesta, ut ex ipsis facillime aperiantur obscura. Hæc cum ita sint, videte quid sequitur: « Tu vero repulisti, et ad nihilum » deduxisti: distulisti Christum tuum. Evertisti Testamentum servi tui, profanasti in terra sanctitatem ejus. » Destruixisti omnes macerias ejus, posuisti munitiones » ejus formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes » viam, factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexte- » ram inimicorum ejus, jucundasti omnes inimicos ejus.

¹ Luc. ii, 34.

» Avertisti adjutorium gladii ejus, et non es opitulatus ei
 » in bello. Dissolvisti eum ab emundatione : sedem ejus
 » in terram collisisti. Minuisti dies sedis ejus, perfudisti
 » eum confusione¹. » Quid est hoc? Illa omnia promisisti,
 tu vero ista contraria fecisti. Ubi sunt promissiones, ad
 quas paulo ante gaudebamus, de quibus tam alacriter
 plaudebamus, de quibus securi gratulabamur? Quasi alius
 promiserit, alius everterit. Quod mirandum est, non alius:
 sed, « Tu vero, » tu qui promittebas, tu qui confirma-
 bas, tu qui propter dubitationem humanam etiam jurabas,
 illa promisisti, et ista fecisti. Ubi tenebo jusjurandum
 tuum, ubi inveniam promissum tuum? Quid est hoc? Ita
 vero falsum promitteret Deus, aut falsum juraret? Quare
 ergo illa promisit, et ista fecit? Ego dico quia ista fecit,
 ut promissa firmaret. Sed quis ego qui hoc dico? Videamus
 si hoc veritas dicit, tunc non erit inane quod dico.
 David positus erat, cui promitterentur hæc omnia, in se-
 mine ejus quod est Christus implenda. Propter promissa
 ergo quæ dicta sunt ad David, expectabant homines ea
 impleri in David. Proinde ne quisquam Christianus cum
 diceret : De Christo dixit; alius diceret : Non, sed de illo
 David dixit : et erraret, cum videret impleta omnia esse
 in David; destruxit ea in David, ut cum vides ea in illo
 non impleta, quæ necesse est impleri, quæras alterum in
 quo ostendantur impleri. Ita etiam de Esau et Jacob, in-
 venimus majorem adoratum a minore, cum scriptum sit :
 « Major serviet minori² : » ut cum in illis duobus præce-
 dentibus videris non impletum, expectes duos populos, in
 quibus impleatur quod non mendax Deus polliceri digna-
 tur. « Ecce ex semine tuo, dixit David, ponam super se-
 dem tuam³. » Promisit ex semine ejus in æternum
 aliquid; et natus Salomon, factus est tantæ sapientiæ, ut

¹ Psal. LXXXVIII, 39-46. — ² Gen. xxv, 23. — ³ Psal. cxxxii, 11.

promissio Dei de semine David in illo putaretur impleta :
 sed cecidit Salomon¹, et dedit locum sperando Christo ;
 ut quoniam Deus nec falli posset, nec fallere, quem scie-
 bat casurum, non in eo poneret promissum suum, sed
 post casum ejus respiceres tu Deum, et flagitares promissum.
 Ergo, Domine, mentitus es? Non imples quod prom-
 misisti? non exhibes quod jurasti? Forte hic dicturus
 tibi erat Deus : Juravi quidem et promisi, sed iste noluit
 perseverare. Quid ergo, tu, Domine Deus, non præsciebas
 istum non perseveraturum? Utique sciebas. Quare ergo in
 non perseveraturo mihi quod æternum esset promittebas?
 Nonne tu dixisti : « Si dereliquerint legem meam, et in
 judiciis meis non ambulaverint, et mandata mea non cus-
 » todierint, et Testamentum meum profanaverint ; » ma-
 nebit tamen promissio mea, implebitur juratio mea?
 « Semel juravi in sancto meo, » intus in secreto quodam,
 in ipso fonte unde Prophetæ biberunt, qui nobis hæc
 ructaverunt : « Semel, inquit, juravi, si David mentiar. »
 Exhibe ergo quod jurasti, redde quod promisisti. Subla-
 tum est de isto David, ne expectaretur in isto David.
 Expecta ergo quod promisi.

VII. Novit illud et ipse David. Vide enim quid dicat :
 « Tu vero repulisti, et ad nihilum deduxisti. » Ergo ubi
 est quod promisisti? « Distulisti Christum tuum. » Quam-
 vis tristia quædam enumeret, in hoc tamen verbo reficit
 nos. Manet omnino, Deus, quod promisisti : nam Chris-
 tum tuum non abstulisti, sed distulisti. Huic ergo David,
 in quo sperabant ignari promissa sua Deum completurum,
 videte quid accidit, ut promissa Dei firmiter in alio spe-
 rata compleantur : « Distulisti Christum tuum : evertisti
 » testamentum servi tui. » Ubi est enim Testamentum Ve-
 tus Judæorum? ubi est terra illa promissionis, in qua ha-

¹ 3 Reg. xi, 1, etc.

bitantes peccarunt, qua deleta migrarunt? Regnum Judæorum quæris, non est: altare Judæorum quæris, non est: sacrificium Judæorum quæris, non est: sacerdotium Judæorum quæris, non est: « Evertisti testamentum » servi tui, profanasti in terra sanctitatem ejus. » Sancta illa quæ habebant, terrena esse ostendisti. « Destruxisti » omnes macerias ejus, » quibus eum munieras. Quando enim diriperetur, nisi maceriæ dirutæ fuissent? « Posuisti » munitiones ejus formidinem. » Quid est, « Formidinem? » Ut dicatur peccantibus: « Si Deus naturalibus » ramis non pepercit, neque tibi parceret¹. Diripuerunt » eum omnes transeuntes viam: » omnes scilicet Gentes, per « Viam, » hoc est, per vitam istam transeuntes diripuerunt Israël, diripuerunt David. Primum videte frustra ejus in omnibus Gentibus: de ipsis enim dictum est: « Partes vulpium erunt². » Reges quippe impios vulpes appellavit Scriptura, dolosos et timidos quos terret virtus aliena. Ideo ipse Dominus cum de Herode comminante loqueretur: « Dicite, inquit, vulpi illi³. » Rex qui neminem hominum timet, ipse vulpes non est: leo ille de tribu Juda, cui dicitur: « Ascendisti recumbens, dormisti sicut » leo⁴. » Potestate ascendisti, potestate dormisti; quia voluisti, dormisti. Ideo in alio Psalmo dicit: « Ego dormivi. » Nonne plena erat sententia: « Dormivi, et somnum cepi, et exurrexi, quoniam Dominus suscipiet » me⁵? » Quare additum est: « Ego? » Et cum magno pondere pronuntiandum est: « Ego, Ego dormivi. » Illi sævierunt, illi persecuti sunt: sed si noluissem, non dormissem. « Ego dormivi. » Ergo de quibus dictum erat: « Partes vulpium erunt; » de his nunc dictum est: « Diripuerunt eum omnes transeuntes viam, factus est op-

¹ Rom. xi, 21. — ² Psal. lxxii, 11. — ³ Luc. xiii, 31. — ⁴ Gen. xlix, 9. — ⁵ Psal. iii, 6.

» probrium vicinis suis. Exaltasti dexteram inimicorum » ejus, jucundasti omnes inimicos ejus. » Advertite Judæos, et videte omnia impleta quæ prædicta sunt. « Avertisti » adjutorium gladii ejus. » Quomodo solebant pauci dimicare, multos prosternere. « Avertisti adjutorium gladii » ejus, et non es opitulatus ei in bello. » Merito victus, merito captus, merito a regno suo alienatus, merito dispersus. Eam enim terram perdidit, pro qua Dominum occidit. « Avertisti adjutorium gladii ejus, et non es opitulatus ei in bello. Dissolvisti eum ab emundatione. » Quid est hoc? Inter omnia mala magnus hic terror. Quantumcumque enim cædat Deus, quantumlibet irascatur, quantumlibet verberet, flagellet: ligatum tamen flagellet, quem mundet, non dissolvat ab emundatione. Si enim dissolvit ab emundatione; jam non habet mundandum, sed projiciendum. A qua ergo emundatione dissolvitur Judæus? A fide. Ex fide enim vivimus¹: et de fide dictum est: « Fide mundans corda eorum². » Et quia sola fides Christi mundat, non credendo in Christum soluti sunt ab emundatione. « Dissolvisti eum ab emundatione: » sedem ejus in terram collisisti: » merito et fregisti. « Minuisti dies sedis ejus: » putabant se in æternum regnatos. « Perfudisti eum confusione. » Hæc omnia evenerunt Judæis: non tamen ablato Christo, sed dilato.

VIII. Videamus ergo utrum impleat Deus promissa sua. Post hæc dura, quæ commemoravit evenisse illi populo et illi regno, ne ibi putaretur Deus implevisse quod promiserat, et³ non daret alterum regnum in Christo, cujus regni non erit finis; alloquitur eum Propheta, et dicit: « Quousque, Domine, averteris in finem⁴? » Forte enim non in finem et ab ipsis: quia cæcitas ex parte Israël facta est, ut plenitudo Gentium intraret, et sic omnis Israël salvus

¹ Gal. iii, 11. — ² Act. xv, 9. — ³ Forte ut. — ⁴ Psal. lxxxviii, 47.

fieret¹. Interea tamen : « Exardescet sicut ignis ira tua. »

IX. « Memento quæ est substantia mea². » David iste dicit positus in carne in Judæis, positus in spe in Christo. « Memento quæ est substantia mea. » Non enim quia Judæi defecerunt, defecit substantia mea. Etenim de illo populo virgo Maria, de virgine Maria caro Christi : et caro illa non peccatrix, sed peccatorum mundatrix. Ibi est, inquit, substantia mea : « Memento quæ est substantia mea. » Non enim omnino interiit radix : veniet semen cui promissum est, dispositum per Angelos in manu mediatoris³ : « Memento quæ est substantia mea. Non enim » vane constituisti omnes filios hominum. » Ecce omnes filii hominum ierunt in vanitatem : tu tamen non vane illos constituisti. Cum ergo ierunt omnes in vanitatem, quos tu non vane constituisti ; unde eos mundares a vanitate, numquid nihil tibi servasti ? Illud quod tibi servasti, unde mundares homines a vanitate, sanctus ille tuus, in eo substantia mea. Ex illo enim mundantur omnes, quos non frustra constituisti, a propria vanitate : quibus dicitur : « Filii hominum quousque graves eorde, utquid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium⁴ ? » Forte solliciti facti converterentur a vanitate, invenirent se vanitate inquinatos, quærerent unde mundarentur. Succurre, fac securos. « Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum⁵. » Sanctum suum admirabilem fecit, inde omnes a vanitate mundavit. Ibi est, inquit, substantia mea ; memento ejus. « Non enim vane constituisti omnes » filios hominum. » Ergo servasti aliquid, unde mundarentur. Quis est iste quem servasti ? « Quis est homo qui » vivet, et non videbit mortem⁶ ? » Ergo ille homo, qui vivet, et non videbit mortem, ipse mundat a vanitate.

¹ Rom. xi, 25. — ² Psal. lxxxviii, 48. — ³ Gal. iii, 19. — ⁴ Psal. iv, 3. — ⁵ Ibid. 4. — ⁶ Id. lxxxviii, 49.

Non enim in vanitate constituit omnes filios hominum, aut potest illos contemnere, qui fecit illos, ut non eos converteret, et non mundaret.

X. « Quis est homo qui vivet, et non videbit mortem ? » Surgens enim a mortuis jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur¹. Denique cum in alio Psalmo scriptum legatur : « Non derelinques animam meam in inferno, nec » dabis sanctum tuum videre corruptionem² : » assumit hoc testimonium apostolica disciplina, et ita in Actibus Apostolorum contra infideles disputat, dicens : « Viri fratres, scimus quia David patriarcha mortuus est, et caro » ejus vidit corruptionem³. » Non ergo de illo dictum est : « Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. » Si ergo non de illo dictum est, de quo dictum est : « Quis » est homo, qui vivet, et non videbit mortem ? » Sed forte nullus est. Imo, « Quis est, » ut quæras, dictum est, non ut desperes. Sed forte est aliquis homo, « Qui » vivet, et non videbit mortem ; » non tamen de Christo dixit, qui mortuus est ? Nullus omnino homo est, « Qui » vivet, et non videbit mortem, » nisi qui jam pro mortalibus mortuus est. Nam ut scias quia de illo dixit, vide quid sequitur : « Quis est homo, qui vivet, et non videbit » mortem ? » Ergo nunquam fuit in morte ? Fuit. Quomodo ergo « Vivet, et non videbit mortem ? Eruct animam » suam de manibus inferni. » Ecce vere solus, omnino singulariter solus « Vivet et non videbit mortem, eruet » animam suam de manibus inferni : » quia etsi cæteri fideles ejus resurgent a mortuis, et vivent et ipsi in æternum, et non videbunt mortem ; non tamen animam suam ipsi eruent de manibus inferni. Ille qui eruit animam suam de manibus inferni, ipse eruit animas fidelium suorum ; ipsi se eruere non possunt. Proba quia ipse animam

¹ Rom. vi, 9. — ² Psal. xv, 10. — ³ Act. ii, 29.

suam eruit. « Potestatem habeo ponendi animam meam, » et potestatem habeo iterum sumendi eam : nemo tollit » eam a me; quia ego dormivi¹: sed ipse eam pono a me, » et iterum sumo eam²; » quia ipse est, qui eruit animam suam de manibus inferni.

XI. Sed et in ipsa fide Christi laboratum est aliquantum, et diu dixerunt Gentes frementes: « Quando morietur, et peribit nomen ejus³? » Propter hos ergo jam in Christum credentes, sed aliquandiu laboraturos; sequitur et dicit: « Ubi sunt misericordiae tuæ antiquæ, » Domine⁴? » Jam agnovimus Christum mundatorem, jam tenemus in quo complēs promissa: exhibe in illo quod promisisti. Ipse est qui vivet, et non videbit mortem; ipse est qui eruit animam suam de manibus inferni: et nos tamen adhuc laboramus. Dixerunt ista Martyres, quorum natalia celebramus. Ipse vivet, et non videbit mortem, ipse eruit animam suam de manibus inferni: et nos propter te mortificamur tota die, deputati sumus velut oves occisionis⁵. « Ubi sunt misericordiae tuæ antiquæ, Domine, quas jurasti David in veritate tua? »

XII. « Memento, Domine, opprobrii servorum tuorum⁶. » Jam illo vivente, jam in cœlo ad dexteram Patris sedente, opprobria objecta sunt Christianis: crimen de Christo Christiani diu habuerunt. Vidua illa pariens, et habens filios abundantiores quam illa quæ habebat virum⁷, audivit ignominias, audivit opprobria: sed Ecclesia multiplicata, extendens in dexteram atque sinistram, ignominiae viduitatis suæ jam non est minor. « Memento, » Domine, » apud quem est abundantia suavitatis memoriae tuæ: « Memento, » noli oblivisci. Quid, « Memento? Memento opprobrii servorum tuorum, quod

¹ Psal. III, 6. — ² Joan. X, 17, 18. — ³ Psal. XL, 6. — ⁴ Id. LXXXVIII, 50. — ⁵ Id. XLIII, 22. — ⁶ Id. LXXXVIII, 51. — ⁷ Isai. LIV, 1, et Gal. IV, 27.

» continui in sinu meo multarum gentium. » Ibam, inquit, prædicare, et opprobria audiebam, et in sinu meo continebam; quia implebam: « Blasphemamur, rogamus, » quasi purgamenta mundi facti sumus, omnium perip-sema¹. » Diu continuerunt Christiani opprobria in sinu suo, in corde suo; nec audebant resistere conviciantibus: antea cum crimen videretur respondere pagano, nunc jam crimen est remanere paganum. Gratias Domino, memor fuit opprobriorum nostrorum: exaltavit cornu Christi sui, fecit admirabilem apud reges terræ. Jam modo nemo insultat Christianis; aut si insultat, non publice insultat: sic loquitur, ut plus timeat audiri, quam velit credi. « Quod continui in sinu meo multarum gentium. »

XIII. « Quod exprobraverunt inimici tui, Domine²: » et Judæi et Pagani. « Quod exprobraverunt. » Quid exprobraverunt? « Commutationem Christi tui. » Hoc exprobraverunt, « Commutationem Christi tui. » Hoc enim objecerunt, quia mortuus est Christus, quia crucifixus est Christus. Quid objicitis, insani? Quamvis jam nemo est qui objiciat: tamen si qui reliqui remanserunt, quid objicitis, quia mortuus est Christus? Ille non perimebatur, sed commutabatur. Mortuus dicitur propter triduum. Ecce quid exprobraverunt inimici tui: non amissionem, non perditionem; sed plane « Commutationem Christi tui. » Mutatus est ille a temporali vita ad æternam, mutatus est a Judæis ad Gentes, mutatus est etiam a terra in cœlum. Eant nunc vani inimici tui, et adhuc exprobrent commutationem Christi tui. Utinam et ipsi mutantur: commutationem Christi non exprobrabunt. Sed displicet Christi mutatio, quia ipsi mutari nolunt. Neque enim est illis commutatio, et non timuerunt Deum³. « Quod exprobraverunt inimici tui, commutationem Christi tui. »

¹ Cor. IV, 13. — ² Psal. LXXXVIII, 52. — ³ Id. LIV, 20.

XIV. Exprobraverunt illi commutationem : tu autem quid? « Benedictio Domini in æternum : Fiat, fiat¹. » Gratias misericordiæ ipsius : gratias gratiæ ipsius. Nos enim gratias agimus : non damus, nec reddimus, nec referimus, nec rependimus : gratias verbis agimus, re tenemus. Ipse nos gratis salvos fecit, ipse impietates nostras non attendit; ipse nos non eum quærentes quæsivit, invenit, redemit, liberavit a dominatu diaboli et potestate dæmoniorum : alligavit nos fide mundandos, unde solvit illos inimicos qui non credunt, et ideo mundari non possunt. Dicant qui remanserunt quotidie quidquid volunt, in dies singulos minus minusque remanebunt : objiciant, irrideant, exprobrent, non interitum, sed commutationem Christi tui. Non vident, quia cum ista dicunt, deficient aut credendo, aut moriendo? Illorum enim maledictio temporalis est : « Benedictio autem Domini in æternum. » Et ad confirmandam benedictionem, ne quis timeat, « Fiat, fiat. » Ista subscriptio est cautionis Dei. Securi ergo de promissionibus ejus, præterita credamus, præsentia cognoscamus, futura speremus. Non nos avertat inimicus a via, ut qui colligit nos tanquam pullos suos sub alis suis, foveat nos, ne aberremus ab alis ejus, ne accipiter aëreus rapiat implumes adhuc pullos. Non enim de se debet sperare Christianus : si vult esse firmus, vapore materno nutriatur. Illa est enim gallina colligens pullos suos, de qua impropèratur illi civitati infideli Jerusalem : « Quoties volui colligere filios tuos, tanquam » gallina pullos suos sub alas suas, et noluisti? Ecce relin- » quetur vobis domus vestra deserta². » Hinc dictum est, « Posuisti munitiones ejus formidinem. » Quia ergo illi noluerunt contegi sub alis gallinæ hujus, et tale exemplum dederunt, quo timere debeamus a volaticis spiritibus im-

¹ Psal. lxxxviii, 53. — ² Matth. xxiii, 37, 38.

mundis, quærentibus quotidie quod rapiant; intremus sub alas gallinæ hujus divinæ Sapientiæ, quoniam propter pullos suos infirmata est usque ad mortem. Amemus Dominum Deum nostrum, amemus Ecclesiam ejus : illum sicut Patrem, istam sicut matrem; illum sicut Dominum, hanc sicut ancillam ejus : quia filii ancillæ ipsius sumus. Sed matrimonium hoc magna charitate compaginatur. Nemo offendit unum et promeretur alterum. Nemo dicat : Ad idola quidem vado, arreptitios et sortilegos consulo : sed tamen Dei Ecclesiam non relinquo; Catholicus sum. Tenens matrem, offendisti Patrem. Alius item dicit, Absit a me, non consulo sortilegum, non quæro arreptitium, non quæro divinationes sacrilegas, non eo ad adoranda dæmonia, non servio lapidibus : sed tamen in parte Donati sum. Quid tibi prodest non offensus Pater, qui offensam vindicat matrem? Quid prodest si Dominum confiteris, Deum honoras, ipsum prædicas, filium ejus agnoscis, sedentem ad Patris dexteram confiteris; et blasphemias Ecclesiam ejus? Non te corrigunt exempla humani conjugii? Si haberes aliquem patronum, cui quotidie obsequeris, cujus limina serviendo contereris, quem quotidie, non dico salutare, sed et adorares, cui impenderes fidelia obsequia; si unum crimen de ejus conjugate diceres, numquid domum ejus intrares? Tenete ergo, Charissimi, tenete omnes unanimiter Deum Patrem et matrem Ecclesiam. Natalitia sanctorum cum sobrietate celebrate, ut imitemur eos qui præcesserunt, et gaudeant de vobis qui orant pro vobis; ut « Benedictio Domini in æternum maneat super vos : Fiat, fiat. »